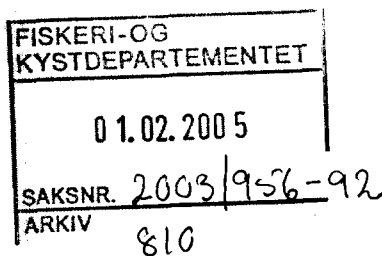

Fiskeri- og kystdepartementet
Postboks 8118 Dep
0032 OSLO

Ullevålsveien 68
Pb. 8156 Dep.
0033 Oslo
t 23 21 60 00
f 23 21 60 01
www.vetinst.no

Deres ref.: Deres brev av 14.12.04

Vår ref.: 1196/008-04/RG/hb

Dato 31. januar 2005

BLÅ-GRØNNE MATALLIANSEN

Vedalgt følger Veterinærinstituttets synspunkter på innstillingen fra Styringsgruppen for Den blå-grønne matalliansen. Høringsuttalelsen er behandlet av Veterinærinstituttets styre på møte 27. januar.

Vennlig hilsen

Roar Gudding
adm. direktør

Vedlegg

Vedlegg.....	av:.....
Sak: 2003/956-92.....	

Fiskeri- og kystdepartementet
Landbruks- og matdepartementet

HØRINGSUTTALELSE – INNSTILLING FRA STYRINGSGRUPPEN FOR DEN BLÅ-GRØNNE MATALLIANSEN

Vi viser til brev av 14. desember 2004 vedrørende høring av innstillingen fra styringsgruppen for den blå-grønne matalliansen.

Generelt

Innstillingen er grundig og gjennomarbeidet. På noen områder ville det imidlertid ha vært ønskelig at innstillingen hadde vært noe mer omfattende og klargjørende. Det er derfor viktig at de to departementene benytter innstillingen som et grunnlag for videre arbeid med sikte på å oppnå synergier innen forskning knyttet til bioproduksjon innen den blå og grønne sektoren.

Det meste av innstillingen handler om institutter som arbeider innen havbruk, selv om noen av disse har tilknytning til grønne miljøer. Vi tror det er et større potensial for alliansebygging mellom blå og grønn sektor enn det som fremkommer i innstillingen. Veterinærinstituttet har i mange år arbeidet både med fiske- og dyrehelse, og vi mener at det må legges større vekt på koordinering og effektivisering for å utnytte synergier på tvers av sektorgrensene.

Mange av forskningsaktørene innen det blå og grønne området er relativt små. Vi hadde ønsket at innstillingen i større grad hadde skissert løsninger på det grunnleggende problemet at det er nødvendig med en viss kritisk masse for at forskningsmiljøene skal kunne være effektive. Det fremgår av innstillingen at når det gjelder områder som fôr, helse, produktkvalitet og mattrygghet, arbeider nesten alle instituttene med disse områdene. Når vi vet at flere universiteter og høyskoler også arbeider innen disse områdene, må det nødvendigvis bli små miljøer. Det er derfor nødvendig med en overordnet rolleavklaring for å få fram institusjoner som kan bli mer slagkraftige innen sine spesialområder.

I innstillingen er det laget et skille mellom næringsrettet og forvaltningsrettet forskning. Vi er enig i denne avgrensningen. Samtidig må det understrekes at på mange områder, bl.a. når det gjelder helse, har forvaltning og næring mange sammenfallende behov. Innen Veterinærinstituttets ansvarsområde er mye av forskningen til stor nytte for næringene, selv om kunnskapen er generert for å være et forskningsbasert grunnlag for forvaltningsmessige tiltak.

Styringsgruppen legger til grunn at instituttene skal være konkurransedyktige på den internasjonale arena. Vi støtter dette ambisiøse målet. Vi er imidlertid usikre på om forslagene i innstillingen er tilstrekkelig for å nå det høye målet.

Det er et potensial for bedre samspillet mellom universitetene og instituttsektoren. Vi vil derfor foreslå at de to matdepartementene og Forsknings- og undervisningsdepartementet arbeider videre med grunnlag i innstillingen for bedre utnyttelse av synergieffektene mellom instituttene og universitets- og høyskolesektoren.

Vi har følgende kommentarer til de enkelte punktene i styringsgruppens innstilling:

1) Fellesarena – Den blå-grønne matalliansen

Vi deler styringsgruppens oppfatning om at det i dag er et fragmentert forskningssystem innenfor marin- og landbrukssektoren i Norge og at en samordning og rolleopprydding derfor vil kunne gi gevinster i form av økt forskningsbasert verdiskapning i begge sektorene.

Vi støtter derfor forslaget om et fellesorgan som møteplass for blå-grønne institutter, universitets- og høyskolesektoren, berørte departementer og forskningsfondene. Vi finner det naturlig at Norges forskningsråd har et overordnet ansvar for sekretariatsoppgaver og andre koordinerende funksjoner i fellesorganet.

For at en slik fellesarena skal kunne bli et kraftfullt virkemiddel i arbeidet med å styrke forskningen innen dette området, må ansvaret og mandatet for arbeidet tydeliggjøres.

2) Infrastrukturselskap

Av innstillingen fremgår det at det er mange havbruksstasjoner i Norge. Kostnadene til investering og drift er høye, og vi er enige i at det vil være en gevinst ved en bedre samordning av aktiviteten på disse stasjonene. Dette kan skje ved at det etableres et overordnet styringsorgan. Det er derfor både faglige og økonomiske argumenter for å danne et selskap som kan bidra til en overordnet styring av disse anleggene.

Havbruksstasjonene er imidlertid ”laboratiebenken” for mange forskere på eierinstitusjonene, og det lokale engasjementet for stasjonene bidrar både til god utnyttelse og effektiv drift. Den heterogene eierstrukturen ved stasjonene gjør dessuten at endringskostnadene ved etablering av et infrastrukturselskap kan bli betydelige. Erfaringene fra sammenslåing av tre institutter innen den grønne sektoren viser at endringsprosesser kan bli lange og ressurskrevende.

Vi støtter ideen om et infrastrukturselskap for havbruksstasjonene. Ettersom etablering av et slikt selskap kan være en vanskelig og tidkrevende prosess, tror vi at det bør utredes nærmere hvorvidt en slik etablering vil gi en positiv gevinst for forskningen. Dette for at en ikke ender opp med et tungrodd, overordnet styringssystem som ingen er tjent med og som derfor ikke gir økonomisk gevinst for samfunnet.

Hvis man imidlertid velger å etablere et infrastrukturselskap uten ytterligere utredning, er det viktig at alle havbruksstasjoner som er nevnt i innstillingen, inngår i det nye selskapet.

3) Skille næringsrettet og forvaltningsrettet forskning

Innstillingens forslag om å skille næringsrettet og forvaltningsrettet forskning signaliserer et viktig strategisk veivalg. Det innebærer at styringsgruppen anerkjenner betydningen av forskningsinstitusjoner med tillit og troverdighet ved at de på den ene siden er politisk uavhengige og på den annen side har den nødvendige habilitet i forhold til næringslivet. Som allerede påpekt er mye forvaltningsrettet forskning av nytte for både forvaltning og næring, og vi savner en grenseoppgang av disse to områdene. Det er derfor ønskelig at dette klargjøres for at rollene skal bli så tydelige som mulig.

En strategi med institutter som har et hovedansvar for forvaltningsrettet forskning, forutsetter imidlertid langsiktighet. Dette innebærer blant annet forutsigbar tilgang på ressurser.

Rendyrkingen av forvaltningsstøtteoppgaver for de forvaltningsrettede instituttene vil trolig bli viktigere og viktigere ut fra habilitetshensyn. Selv om de forvaltningsrettede instituttene primært skal betjene departementer, direktorater og tilsyn med kunnskap og kompetanse, vil uavhengig ekspertise også være samfunnsmessig nyttig på andre måter, både når det gjelder forbrukertillit, i forbindelse med eksport av produkter fra havbruk og landbruk og som kunnskapsgrunnlag for utvikling av norske næringer i hele verdikjeden fra jord og fjord til bord.

På enkelte områder vil den næringsrettede og den forvaltningrettede forskningen ta opp sammenfallende problemstillinger. Derfor vil et skille kunne føre til en fragmentering av forskningen og ikke en samling av forskning innen de enkelte områdene. Vi støtter derfor utsagnene i innstillingene om at det må være mulig å drive næringsrettet forskning også i forvaltningsstøtteinstituttene når dette er nasjonalt ønskelig og skjer innenfor gjeldende retningslinjer for habilitet.

Vi støtter i hovedsak innstillingens forslag om et selskap for næringsrettet forskning. Selskapet Norsk fiskeri- og matforskning AS (NOFIMA) vil utvilsomt kunne bli en viktig aktør for norsk næringsliv.

NOFIMA vil kunne bli en slagkraftig aktør i det internasjonale forskningsmarkedet og på den måten også bidra til at internasjonale forskningsmidler i sterkere grad enn i dag kanaliseres inn i norske forskningsmiljø. Forslaget om tre datterselskaper virker ryddig, men samtidig må det være plass for tverrgående strukturer for områder som dekker mer enn én av disse enhetene. Vi er imidlertid usikre på om "biologi" og "teknologi" er de riktige betegnelse, og vi tror en slik inndeling vil bidra til uklare roller. Vi vil i stedet foreslå "fiskeri" og "oppdrett" i tillegg til "foredling".

På enkelte områder kan det næringsrettede selskapet ha kompetanse eller drive forskning som er relevant for å dekke myndighetenes behov for forskningsbasert kompetanse som de forvaltningsrettede instituttene finner det formålstjenlig at blir ivarettatt av de næringsrettede instituttene. På tilsvarende måte er det viktig at kompetansen ved forvaltningsstøtteinstituttene kan benyttes til næringsutvikling på de områder der disse har den nødvendige spisskompetanse.

4) Holdingsselskap

Etter vår oppfatning vil det være en krevende oppgave å lede NOFIMA så vel i etableringsfasen som i den etterfølgende driftsfase. Det er derfor nødvendig at det etableres en interimorganisasjon som kan føres videre i form av et holdingsselskap. Det må legges klare føringer for arbeidet i etableringsfasen og driftsfasen. Et engasjert styre og en daglige ledelse som kan skape en bedriftskultur med felles mål og strategier, er et viktig virkemiddel for å oppnå suksess.

Holdingsselskapet bør være minst mulig slik at mest mulig at ressursene går til den operative forskningsvirksomheten. Overordnet strategisk ledelse med fokus på verdiskapende forskning og effektiv samordning mellom datterselskapene vil være viktige oppgaver for holdingsselskapet.

Eierskap

Vi er enig i at eierdepartementene får en sentral rolle i oppbyggingsfasen, men at eierskapet vurderes på nytt når selskapet er operativt. Det er viktig at universitetene får et ansvar på eiersiden slik at de ikke finner det formålstjenlig å etablere egne stasjoner. Samtidig vil vi presisere betydningen av ansvar ved at alle eiere utøver et aktivt eierskap.

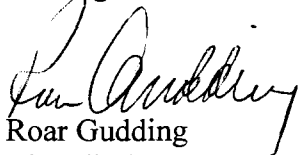
Hvis det etableres et infrastrukturselskap, er det naturlig at de nåværende eierne fortsetter som eiere og at de blir representert i styret for NOFIMA.

Avsluttende kommentar

Som nevnt støtter Veterinærinstituttet hovedkonklusjonene i innstillingen. Vi vil benytte innstillingen som et grunnlagsdokument og inkludere synspunkter og innspill fra innstillingen i vårt videre strategiarbeid.

I innstillingen foreslås det en nøytral, ekstern gjennomgang av forskning ved de forvaltningsrettede instituttene med sikte på utskilling av områder som kan representere et habilitetsproblem. Vi ser fram til å samarbeide med departementene om dette arbeidet.

Vennlig hilsen

Roar Gudding
adm. direktør